

Grafimediabranche

Ontwikkeling economische conjunctuur 2026-2

A&O fonds
Grafimediabranche

Panteia

Grafimediabranche

Ontwikkeling economische conjunctuur 2026-2

Opdrachtgever

A&O fonds Grafimediabranche

Gepubliceerd

Zoetermeer, 16-7-2026

Projectnummer

11411

Versie

1

Status

Definitief

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Panteia. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Panteia. Panteia aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

	Samenvatting	4
	Belangrijkste conclusies	4
	Barometer	5
1	Economische klimaat	8
1.1	Achtergrond	8
1.2	Economische klimaat	8
1.2.1	Voorspelbaarheid economische klimaat	8
1.2.2	Ontwikkeling van het economische klimaat	9
1.3	Omzetontwikkeling	9
1.3.1	Totale omzetontwikkeling	9
1.3.2	Omzetontwikkeling voor de buitenlandse markt	10
1.4	Orderpositie	11
1.4.1	Oordeel over totale orderpositie	11
1.4.2	Oordeel over buitenlandse orderpositie	12
1.4.3	Waarde van de totale orderontvangst	12
1.4.4	Prognose van de waarde van de buitenlandse orderontvangst	13
1.5	Concurrentiepositie	14
1.5.1	Op de binnenlandse markt	14
1.5.2	Op de buitenlandse markt binnen de EU	14
1.6	Bedrijfsactiviteit	15
1.6.1	Productie	15
1.6.2	Investerings	16
1.6.3	Winstgevendheid	16
1.6.4	Bezettingsgraad en productiecapaciteit	17
1.7	Belemmeringen bij de bedrijfsuitoefening en personeelsontwikkeling	18
1.7.1	Belemmeringen bij de bedrijfsuitoefening	18
1.7.2	Personeelsontwikkeling	19
1.8	Waarde inkooporders	20
Bijlage 1	Toelichting op bronnen en grafieken	21

Samenvatting

Belangrijkste conclusies

Overall beeld

Samengevat laten de prognoses voor het tweede kwartaal van 2026 een overwegend stabiel, maar voorzichtig negatief beeld zien. Hoewel de meeste ondernemers voor de verschillende indicatoren geen verandering verwachten, overheerst bij ondernemers die wel een verandering voorzien meestal de verwachting van een verslechtering. Dit geldt met name voor het economisch klimaat, de export en de orderontvangst. De verwachtingen voor productie en winstgevendheid zijn daarentegen relatief stabiel.

Economisch klimaat

- Ondernemers beoordelen het economisch klimaat nog steeds overwegend als stabiel, maar de voorspelbaarheid is verder afgenomen. Ongeveer twee derde vindt het economisch klimaat (redelijk) moeilijk te voorspellen, waardoor het saldo duidelijk negatief uitkomt.
- Voor het tweede kwartaal van 2026 verwachten meer ondernemers een verslechtering dan een verbetering van het economisch klimaat. Vergelijken met 2025 en 2024 zijn de verwachtingen duidelijk negatiever.

Omzetontwikkeling

- Het eerste kwartaal van 2026 laat een minder gunstig beeld zien dan eind 2025, met per saldo meer ondernemers die een omzetsdaling dan een omzetstijging rapporteerden.
- Voor het tweede kwartaal van 2026 verwacht ruim de helft van de ondernemers een stabiele omzet. Het saldo blijft echter licht negatief, maar is minder negatief dan in het eerste kwartaal van 2026.
- Voor de buitenlandse omzet is een vergelijkbare ontwikkeling zichtbaar. Meer dan de helft verwacht stabiliteit, maar een aanzienlijk groter aandeel voorziet een afname dan een toename.

Orderpositie

- De totale orderpositie wordt door de meeste ondernemers nog altijd als normaal beoordeeld. De rest van de ondernemers ervaart deze vaker als te klein dan als te groot.
- Voor waarde van de totale orderontvangst blijven de verwachtingen in het tweede kwartaal negatief, al is het saldo minder negatief dan in het eerste kwartaal van 2026.
- Ook de buitenlandse orderpositie wordt overwegend als normaal beoordeeld. Het saldo verbetert licht ten opzichte van het eerste kwartaal, maar blijft negatief.
- De verwachtingen voor de waarde van de buitenlandse orderontvangst zijn duidelijk negatief. Meer dan de helft van de ondernemers verwacht stabiliteit, maar een aanzienlijk groter aandeel voorziet een afname dan een toename.

Concurrentiepositie

- Per saldo is de beoordeling van de concurrentiepositie op de binnenlandse markt positief en iets gunstiger dan in het eerste kwartaal van 2026.
- Op de buitenlandse markt binnen de EU verwachten de meeste ondernemers een stabiele concurrentiepositie. Ten opzichte van het eerste kwartaal is de unanimité verdwenen, waardoor het saldo licht negatief uitkomt.

Bedrijfsactiviteit

- De productie in het eerste kwartaal van 2026 ontwikkelde zich minder gunstig dan vooraf werd verwacht. Voor het tweede kwartaal verwacht ruim de helft van de ondernemers een stabiele productie, terwijl de groep die een stijging voorziet vrijwel even groot is als de groep die een daling verwacht.
- De investeringsverwachtingen blijven licht negatief. Minder bedrijven verwachten stabiliteit, terwijl zowel het aandeel dat een toename als een afname voorziet is toegenomen.
- De winstgevendheid ontwikkelde zich in het eerste kwartaal conform de verwachte daling. Voor het tweede kwartaal verwacht ongeveer de helft van de ondernemers een stabiele winstgevendheid, terwijl verbetering en verslechtering elkaar vrijwel in evenwicht houden.

Bezettingsgraad

- De bezettingsgraad blijft met 69% wijzen op structurele overcapaciteit binnen de grafimediabranche, al ligt het iets lager dan in het eerste kwartaal van 2026.
- Bijna driekwart van de ondernemers beoordeelt de huidige productiecapaciteit als normaal. Net als in het eerste kwartaal is sprake van een negatief saldo, al is dit iets minder negatief.

Belemmeringen bij de bedrijfsuitoefening en personeelontwikkeling

- Het aandeel ondernemers dat belemmeringen ervaart is toegenomen ten opzichte van het eerste kwartaal van 2026. Onvoldoende vraag en financiële beperkingen worden het vaakst genoemd, terwijl een tekort aan arbeidskrachten minder vaak als belemmering wordt ervaren.
- De personeelontwikkeling in het eerste kwartaal bleef achter bij de verwachtingen. Voor het tweede kwartaal verwacht ruim driekwart van de ondernemers een stabiele personeelsomvang. Het saldo blijft licht negatief.

Waarde inkooporders

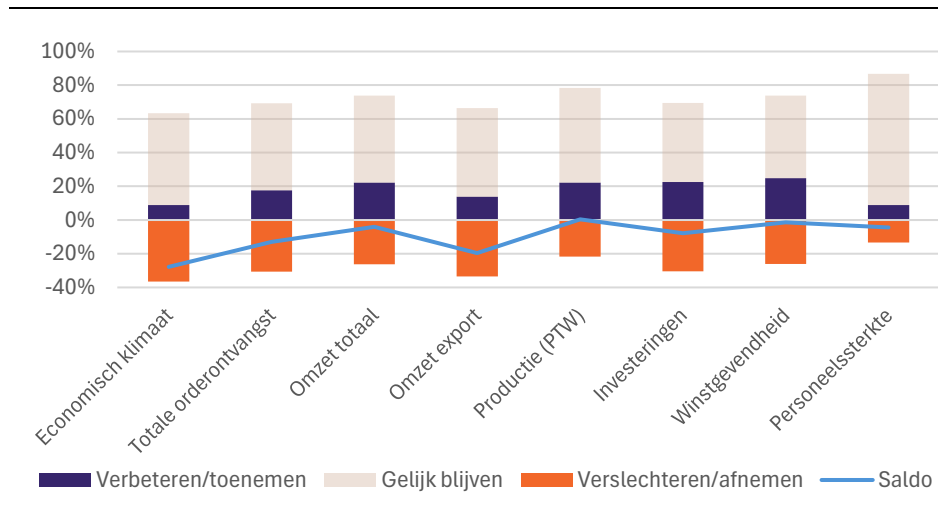
- Minder dan de helft van de ondernemers verwacht voor het tweede kwartaal van 2026 een stabiele waarde van de inkooporders. Ongeveer een kwart voorziet een toename en drie op de tien een afname. Per saldo blijven de verwachtingen licht negatief.

Barometer

In het figuur op de volgende pagina zijn de belangrijkste verwachtingen van grafische ondernemers voor de komende maanden van 2026 weergegeven.

Figuur 1 Barometer kwartaal 2/2026 met verwachting voor de komende maanden

Bron: CBS conjunctuurenquête

Economisch klimaat – De meeste ondernemers beschouwen het economisch klimaat als stabiel. Van de ondernemers die een verandering verwachten, voorziet een groter deel een verslechtering dan een verbetering. Het saldo is hierdoor negatief.

Orderontvangst en omzet – Voor de totale orderontvangst verwacht ongeveer de helft van de ondernemers een gelijkblijvend niveau. Van de ondernemers die een verandering voorzien, verwacht een grotere groep een verslechtering dan een verbetering, waardoor het saldo negatief uitkomt. Ook voor de totale omzet verwacht ongeveer de helft geen verandering. Hoewel ruim een vijfde van de ondernemers een omzetstijging voorziet, verwacht ruim een kwart een afname. Per saldo blijven de omzetverwachtingen daarmee licht negatief. De verwachtingen voor de export laten een vergelijkbaar beeld zien. De meeste ondernemers rekenen op stabiliteit (53%), maar onder degenen die een verandering verwachten, overheerst een afname (resp. 34% versus 14%).

Productie en investeringen – De productieverwachtingen zijn overwegend stabiel. Ruim de helft van de ondernemers verwacht dat de productie gelijk blijft. Van de ondernemers die een verandering voorzien, verwacht nagenoeg een even grote groep een toename als een afname. Ook voor de investeringen verwacht een ruime meerderheid geen verandering (47%). De groep ondernemers die een afname voorziet is iets groter dan de groep die een toename verwacht, waardoor het saldo licht negatief uitkomt.

Winstgevendheid – De verwachtingen ten aanzien van de winstgevendheid zijn redelijk stabiel. Bijna de helft van de ondernemers verwacht geen verandering. Van de ondernemers die wel een verandering voorzien, verwacht nagenoeg een even grote groep een verslechtering als een verbetering.

Personeelssterkte – Op het gebied van de werkgelegenheid verwachten de meeste ondernemers geen verandering in de personeelsomvang (78%). Van de ondernemers die een verandering voorzien, verwacht een iets grotere groep een afname (13%) dan een toename (9%). Het saldo komt hierdoor licht negatief uit.

Samengevat tonen de prognoses voor het tweede kwartaal van 2026 een overwegend stabiel beeld, met lichte verwachte daling voor orderontvangst, investeringen en personeelssterkte. Qua economisch klimaat en export is men negatief.

1 Economische klimaat

1.1 Achtergrond

Deze kwartaalrapportage geeft een actueel beeld van de economische ontwikkeling binnen de grafimediabranche. De informatie is gebaseerd op kwartaalenquêtes onder grafische ondernemers. Zij delen hun ervaringen over de afgelopen maanden en hun verwachtingen voor de nabije toekomst. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) waarborgt dat de resultaten representatief zijn voor de gehele branche.

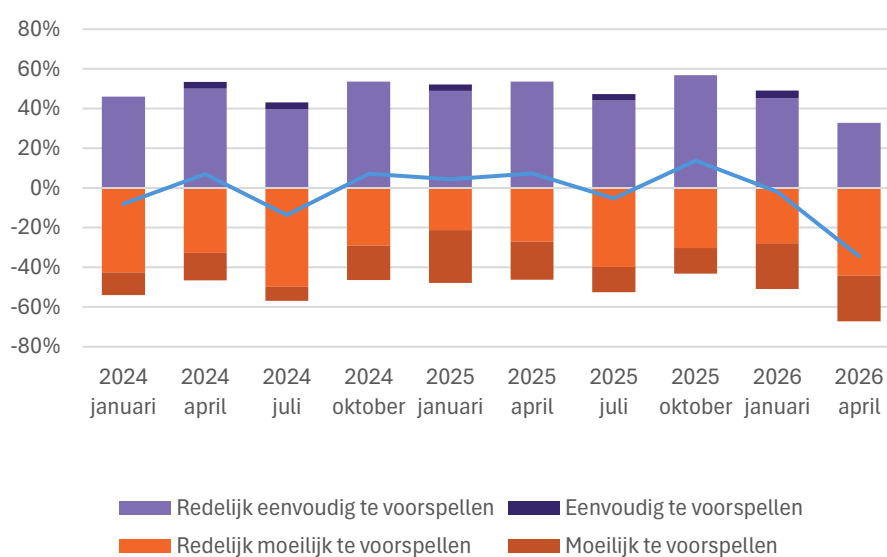
De economische trends worden weergegeven aan de hand van zeven thema's, ondersteund door grafieken. Elke grafiek laat de ontwikkeling sinds 2024 zien en, waar mogelijk, een vooruitblik op het tweede kwartaal van 2026. Zo ontstaat een helder overzicht van de belangrijkste bewegingen in de sector.

1.2 Economische klimaat

1.2.1 Voorspelbaarheid economische klimaat

In het tweede kwartaal van 2026 vindt twee derde van de ondernemers in de grafimediabranche het economisch klimaat in Nederland (redelijk) moeilijk te voorspellen (67%). Nadat het saldo in het eerste kwartaal nog licht negatief (-2%) was, komt het nu sterk negatief uit (-34%). Ten opzichte van 2025 en 2024 zijn de resultaten duidelijk negatiever.

Figuur 2 Mate waarin het economisch klimaat te voorspellen is

Bron: CBS conjunctuurenquête

1.2.2

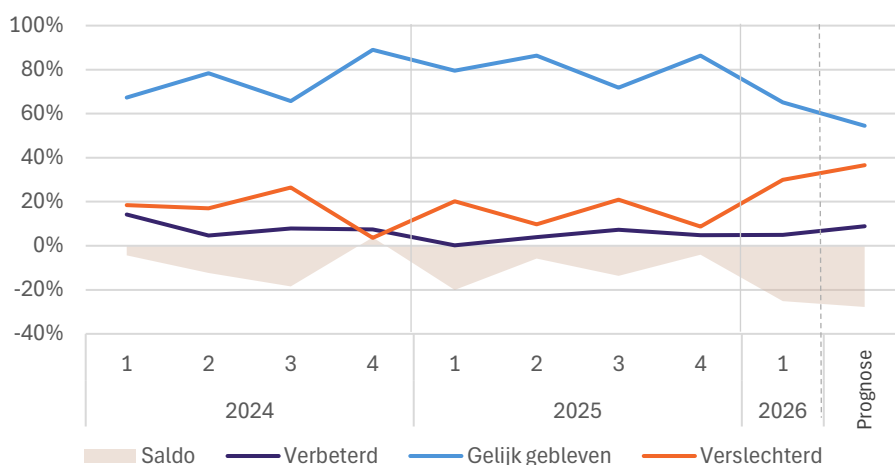
Ontwikkeling van het economische klimaat

Figuur 3 laat zien hoe grafische ondernemers het economische klimaat ervaren. Twee derde (65%) beoordeelt het klimaat als stabiel en verwacht ook voor het tweede kwartaal van 2026 geen verandering (blauwe lijn in de grafiek).

Binnen de groep ondernemers die wél een verandering ziet, overheerst het aandeel dat een verslechtering ervaart. 30% verwacht een verslechtering, tegenover 5% die een verbetering voorziet. Dit resulteert in een negatief saldo tussen 'verbetering' en 'verslechtering' (beige vlak).

Ook de verwachtingen voor het tweede kwartaal van 2026 zijn duidelijk negatiever. Het aandeel ondernemers dat een verslechtering verwacht is verder toegenomen, terwijl het aandeel dat een verbetering voorziet beperkt blijft. Hierdoor komt het saldo voor het tweede kwartaal van 2026 lager uit dan in voorgaande jaren.

Figuur 3 Ontwikkeling van het economische klimaat

Bron: CBS conjunctuurenquête

1.3

Omzetontwikkeling

1.3.1

Totale omzetontwikkeling

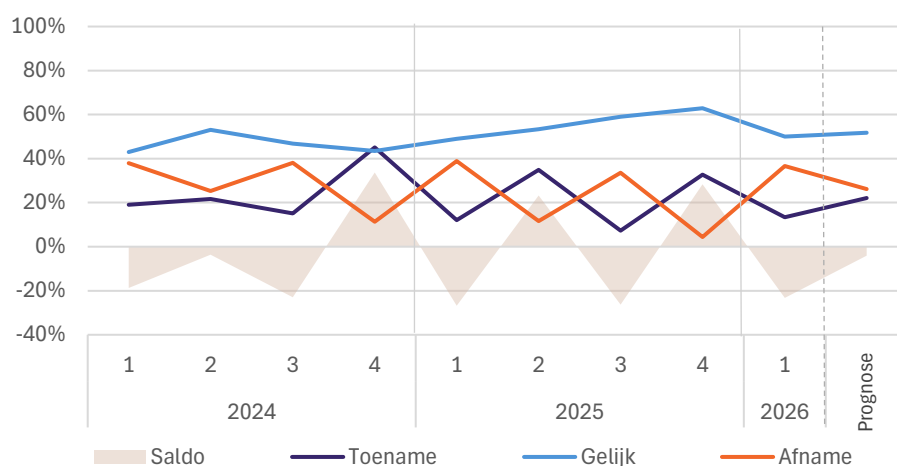
Figuur 4 laat zien hoe de omzetontwikkeling zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. In 2025 gaf gemiddeld 56% van de ondernemers de omzet in 2025 stabiel was. Onder de overige ondernemers wisselde het beeld gedurende het jaar. In het eerste en derde kwartaal was vaker sprake van een omzetsdaling, terwijl in het tweede en vierde kwartaal juist meer ondernemers een stijging rapporteerden.

Het eerste kwartaal van 2026 laat opnieuw een minder gunstig beeld zien. De helft van de ondernemers gaf aan dat de omzet gelijk bleef, terwijl vaker sprake was van een omzetsdaling dan van een omzetstijging. Hierdoor komt het saldo opnieuw negatief uit.

Voor het tweede kwartaal van 2026 verwacht ruim de helft van de ondernemers (52%) een stabiele omzet. Binnen de groep ondernemers die wél een verandering

verwacht, voorziet 26% een omzetsdaling tegenover 22% die een omzetstijging voorziet. Per saldo blijven de verwachtingen daarmee licht negatief. Wel is het verschil tussen het aandeel ondernemers dat een omzetsdaling en een omzetstijging verwacht kleiner dan in het eerste kwartaal van 2026. Dit wijst op een lichte verbetering van de verwachtingen bij de ondernemers.

Figuur 4 Totale omzetontwikkeling

Bron: CBS conjunctuurenquête

1.3.2

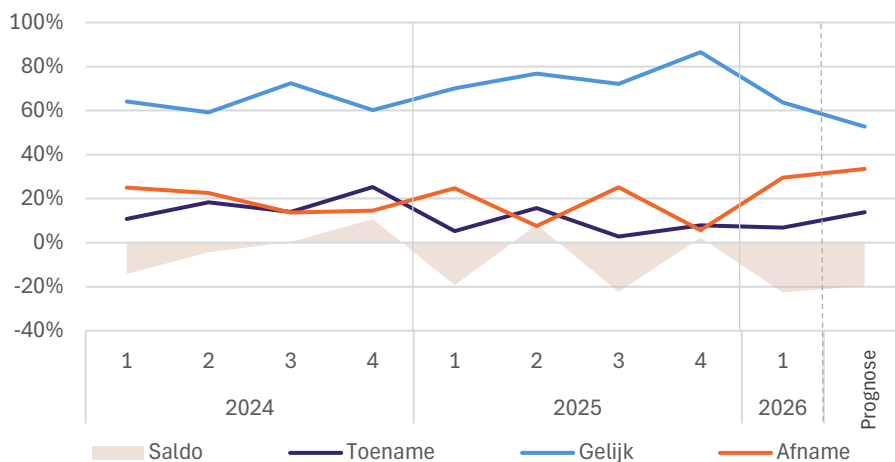
Omzetontwikkeling voor de buitenlandse markt

Het beeld voor de buitenlandse omzet laat een vergelijkbare ontwikkeling zien als dat van de totale omzet. In 2025 bleef de omzet voor gemiddeld 75% van de ondernemers stabiel. Onder de overige ondernemers wisselde het beeld gedurende het jaar. In het eerste en derde kwartaal was vaker sprake van een afname van de buitenlandse omzet, terwijl in het tweede en vierde kwartaal de verschillen tussen een toe- en afname beperkt waren.

Ten opzichte van het laatste kwartaal van 2025 laat het eerste kwartaal van 2026 een iets minder gunstig beeld zien. Voor 64% van de ondernemers bleef de buitenlandse omzet gelijk, terwijl 30% een afname rapporteerde en 7% een toename. Hierdoor komt het saldo negatief uit (-23%).

De verwachtingen voor het tweede kwartaal van 2026 sluiten aan bij dit beeld, al voorzien ondernemers wel meer verandering dan in het eerste kwartaal. Iets meer dan de helft van de ondernemers verwacht een stabiele buitenlandse omzet (53%). Daarnaast voorziet 34% een afname, tegenover 14% die een stijging verwacht. Per saldo blijven de verwachtingen daarmee duidelijk negatief (-20%).

Figuur 5 Buitenlandse omzetontwikkeling

Bron: CBS conjunctuurenquête

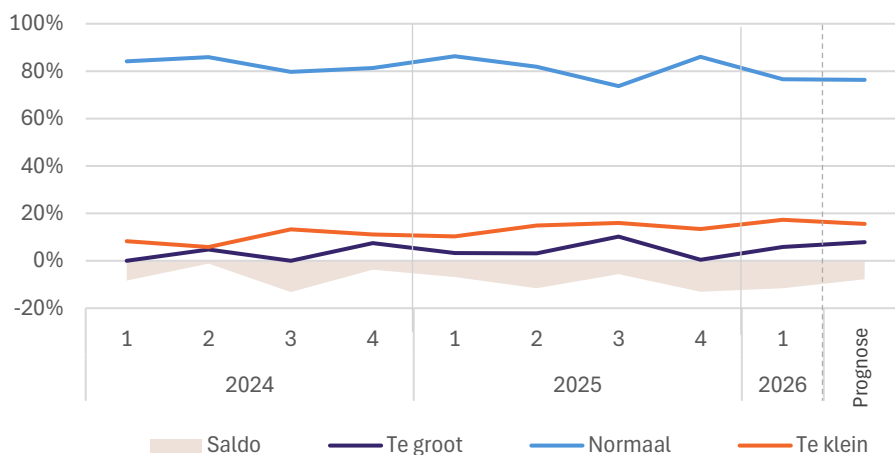
1.4 Orderpositie

1.4.1 Oordeel over totale orderpositie

In de voorgaande kwartalen gaf het merendeel van de ondernemers aan dat de orderpositie normaal was. Het aandeel ondernemers dat de orderpositie als te klein beoordeelde was daarbij steeds groter dan het aandeel dat de orderpositie als te groot beoordeelde. Hierdoor bleef het saldo gedurende deze periode negatief.

De verwachtingen voor het tweede kwartaal van 2026 sluiten hierbij aan. Ruim driekwart van de ondernemers (76%) verwacht een normale orderpositie. Daarnaast verwacht 16% dat de orderpositie te klein zal zijn, tegenover 8% die een te grote orderpositie voorziet. Per saldo blijven de verwachtingen daarmee licht negatief.

Figuur 6 Oordeel over totale orderpositie

Bron: CBS conjunctuurenquête

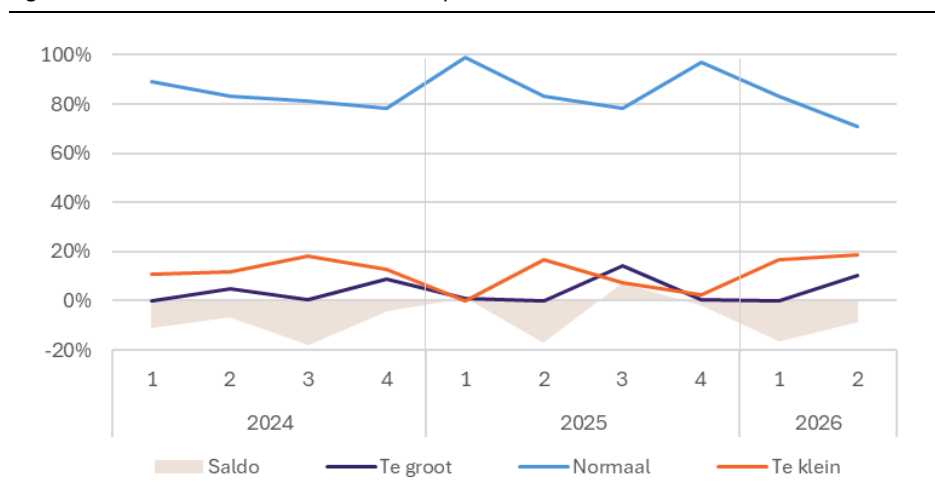
1.4.2

Oordeel over buitenlandse orderpositie

Het oordeel van bedrijven die drukwerk exporteren over hun orderpositie op buitenlandse markten ligt in lijn met dat voor de binnenlandse markt. Voor het tweede kwartaal van 2026 verwacht 71% van de ondernemers een normale orderpositie. Daarnaast verwacht 19% dat de orderpositie te klein zal zijn, tegenover 10% die een te grote orderpositie voorziet. Per saldo blijven de verwachtingen daarmee negatief (-8%).

Ten opzichte van het eerste kwartaal van 2026 verbetert het saldo licht. Dit komt doordat meer ondernemers een te grote orderpositie verwachten, terwijl het aandeel dat een te kleine orderpositie voorziet slechts beperkt toeneemt. Vergelijken met het tweede kwartaal van 2025 is het saldo ook minder negatief, al beoordelen minder ondernemers de orderpositie als normaal dan een jaar geleden.

Figuur 7 Oordeel over buitenlandse orderpositie

Bron: CBS conjunctuurenquête

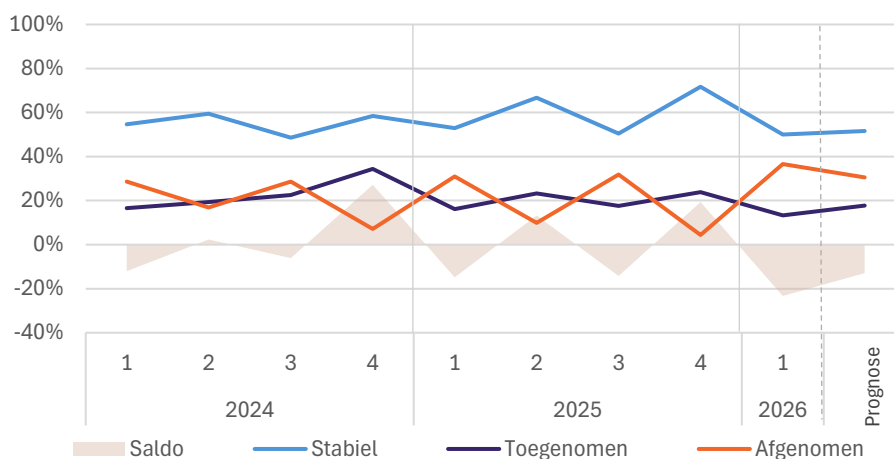
1.4.3

Waarde van de totale orderontvangst

Figuur 8 laat zien dat de orderontvangst in het eerste kwartaal van 2026 minder gunstig was dan in het voorgaande kwartaal. De helft van de ondernemers zag de orderontvangst gelijk blijven, terwijl 13% een toename en 37% een afname rapporteerde. Per saldo komt het verschil daarmee negatief uit (-24%).

Voor het tweede kwartaal van 2026 verwacht 18% van de ondernemers een toename van de orderontvangst, rekt 52% op stabiliteit en voorziet 31% een afname. Per saldo blijven de verwachtingen daarmee negatief, al is het saldo minder negatief dan in het eerste kwartaal van 2026.

Figuur 8 Waarde van de totale orderontvangst

Bron: CBS conjunctuurenquête

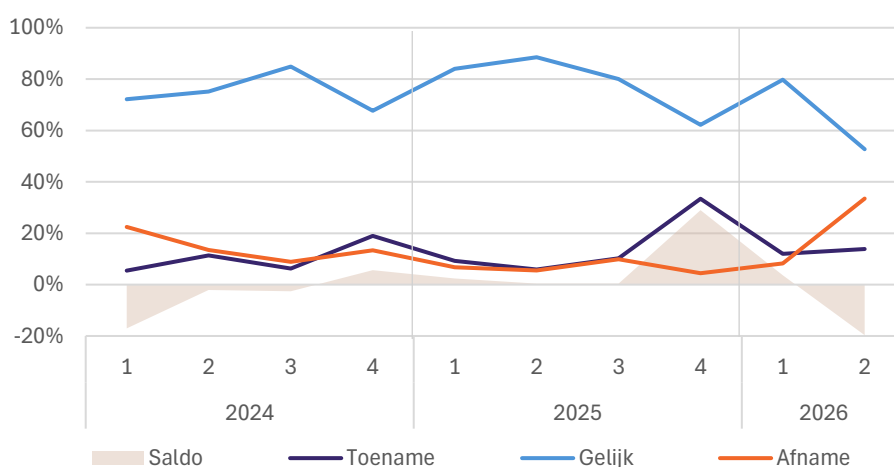
1.4.4

Prognose van de waarde van de buitenlandse orderontvangst

Figuur 9 laat zien dat 53% van de ondernemers voor het tweede kwartaal van 2026 geen verandering verwacht in de waarde van de buitenlandse orderontvangst. Daarnaast voorziet 14% een toename en 34% een afname. Per saldo is de verwachting daarmee duidelijk negatief (-20%).

Vergeleken met het eerste kwartaal van 2026 zijn de verwachtingen minder positief. Het aandeel ondernemers dat een stabiele buitenlandse orderontvangst verwacht is afgenomen (van 80% naar 53%), terwijl het aandeel dat een afname voorziet sterk is toegenomen (van 8% naar 34%). Daardoor komt het saldo negatief uit, terwijl het in het eerste kwartaal nog licht positief was.

Figuur 9 Prognose van de waarde van de buitenlandse orderontvangst

Bron: CBS conjunctuurenquête

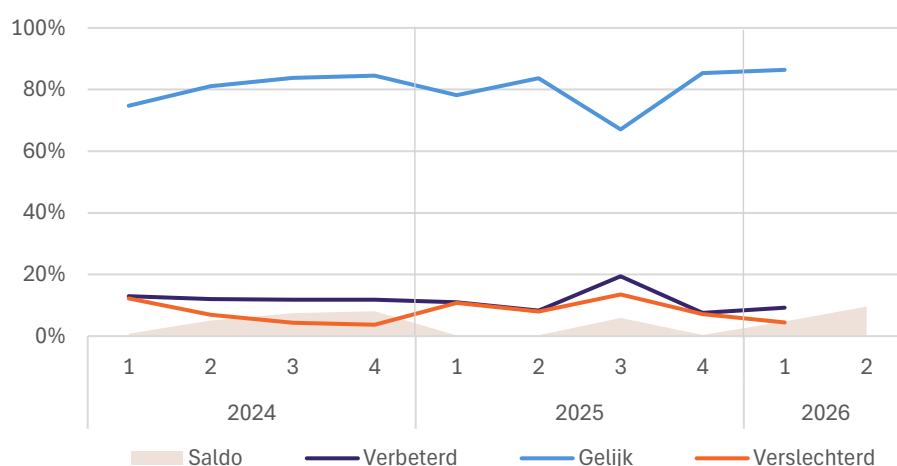
1.5 Concurrentiepositie

1.5.1 Op de binnenlandse markt

Figuur 10 laat zien hoe bedrijven hun concurrentiepositie op de binnenlandse markt beoordelen. Op het moment van schrijven is echter alleen informatie beschikbaar over het saldo, waardoor een deel van de informatie niet getoond kan worden in onderstaande figuur.

Per saldo is er sprake van een positief oordeel over de concurrentiepositie. Het positieve saldo bedraagt 10% en ligt daarmee iets hoger dan in het eerste kwartaal van 2026, toen het saldo 5% bedroeg.

Figuur 10 Oordeel over de eigen concurrentiepositie op de binnenlandse markt

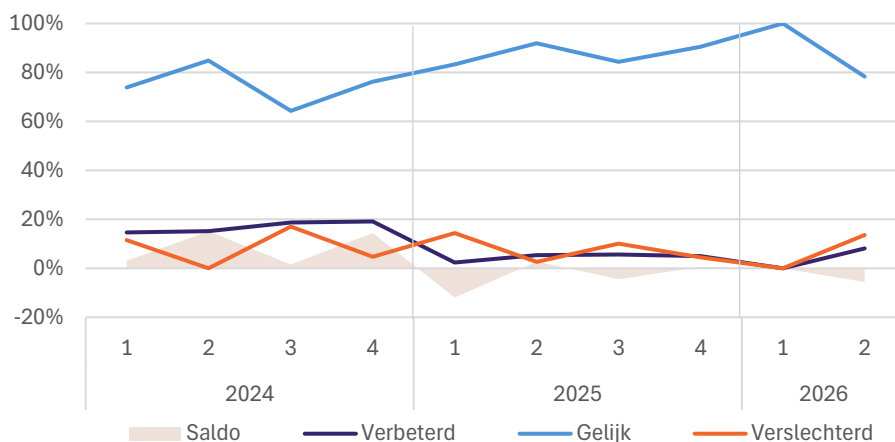
Bron: CBS conjunctuurenquête

1.5.2 Op de buitenlandse markt binnen de EU

Voor het tweede kwartaal van 2026 zegt de meerderheid van de ondernemers (78%) dat er geen verandering is in de concurrentiepositie op de buitenlandse markt binnen de EU. Daarnaast voorziet 8% een verbetering en 14% een verslechtering. Per saldo zijn de verwachtingen daarmee licht negatief.

Ten opzichte van het eerste kwartaal van 2026 is de unanimitie verdwenen. Waar in het eerste kwartaal alle ondernemers nog uitgingen van een ongewijzigde concurrentiepositie, verwacht in het tweede kwartaal een deel van de ondernemers weer een verbetering of verslechtering. Daarmee sluit de prognose aan bij het beeld dat in eerdere kwartalen zichtbaar was.

Figuur 11 Oordeel over eigen concurrentiepositie op de buitenlandse markt binnen de EU

Bron: CBS conjunctuurenquête

1.6 Bedrijfsactiviteit

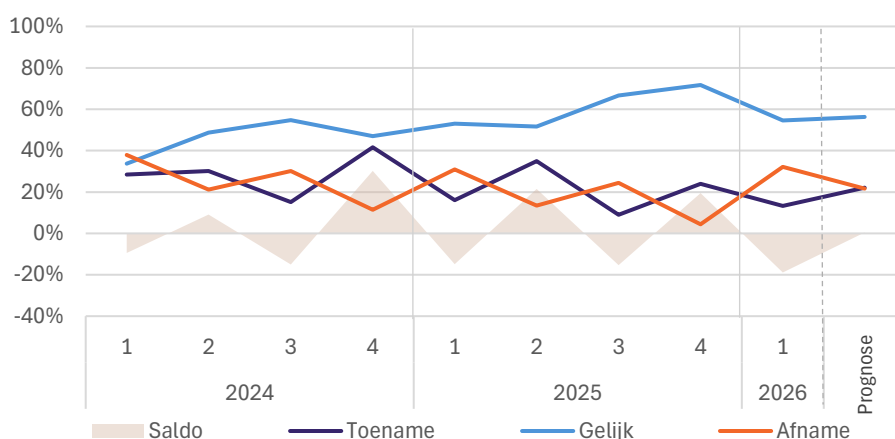
De bedrijfsactiviteit wordt inzichtelijk gemaakt aan de hand van het niveau van de productie / bedrijvigheid, investeringen, de winstgevendheid, de bezettingsgraad en het oordeel over de eigen productiecapaciteit.

1.6.1 Productie

De uitkomsten van het eerste kwartaal van 2026 zijn minder positief dan aan de hand van de prognose werd verwacht. 13% van de ondernemers realiseerde een toename, ruim de helft rapporteerde een stabiele orderontvangst (55%) en 32% had te maken met een afname. Daarmee komt het saldo uit op -19%, terwijl er vorig kwartaal een saldo van -15% werd voorspelt.

Voor het tweede kwartaal van 2026 verwacht 22% van de ondernemers een toename, nog eens 22% voorziet een stijging en 56% rekt op stabiliteit.

Figuur 12 Ontwikkeling van de productie toegevoegde waarde

Bron: CBS conjunctuurenquête

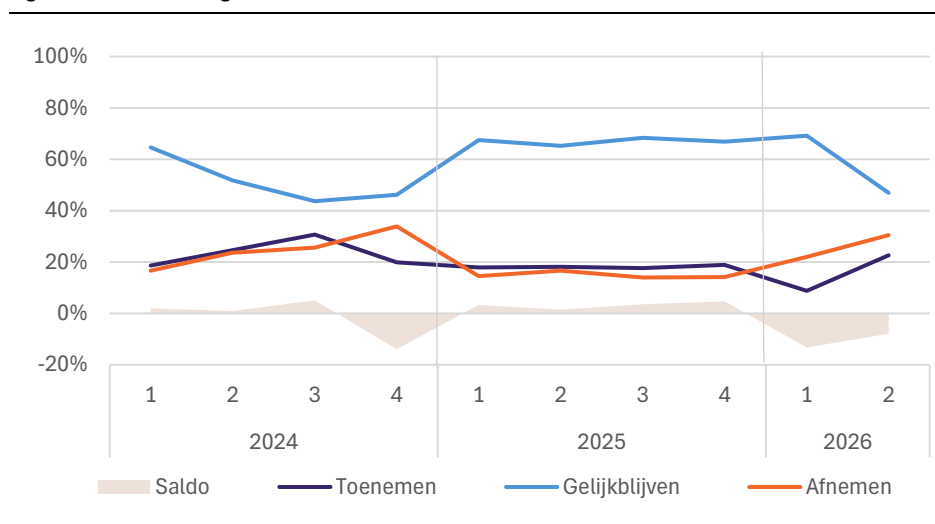
1.6.2

Investerings

47% van de bedrijven in de grafimediabranche verwacht dat de investeringen in het tweede kwartaal van 2026 gelijk blijven ten opzichte van een jaar eerder. Het aandeel bedrijven dat een afname verwacht van de investeringen (31%) ligt hoger dan het aandeel dat een toename voorziet (23%). Per saldo blijven de verwachtingen daarmee licht negatief.

Ten opzichte van het eerste kwartaal 2026 verwachten minder bedrijven dat de investeringen gelijk blijven (van 69% naar 47%). Daar staat tegenover dat zowel het aandeel bedrijven dat een toename als een afname voorziet is toegenomen. Hierdoor wordt het negatieve saldo iets kleiner dan een kwartaal eerder.

Figuur 13 Investerings

Bron: CBS conjunctuurenquête

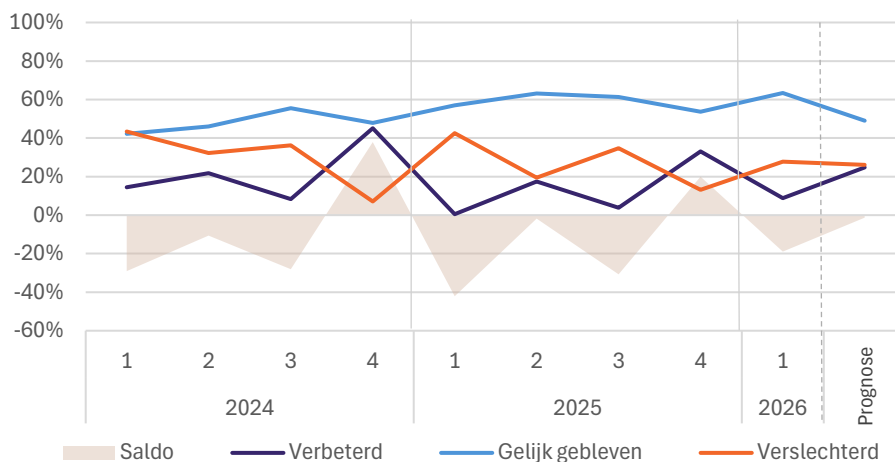
1.6.3

Winstgevendheid

Aan ondernemers in de grafimediabranche is gevraagd naar de winstgevendheid van hun onderneming. Voor het eerste kwartaal van 2026 is bij 63% van de ondernemers de winst gelijk gebleven. Nog eens 9% zag een verbetering, terwijl bij 28% een daling van de winst aan de orde was. Hierdoor komt het saldo negatief uit.

De prognose voor het tweede kwartaal van 2026 laat een stabiel beeld zien. Bijna de helft van de ondernemers verwacht dat de winstgevendheid gelijk blijft, terwijl een kwart een verbetering en 26% een verslechtering voorziet.

Figuur 14 Winstgevendheid

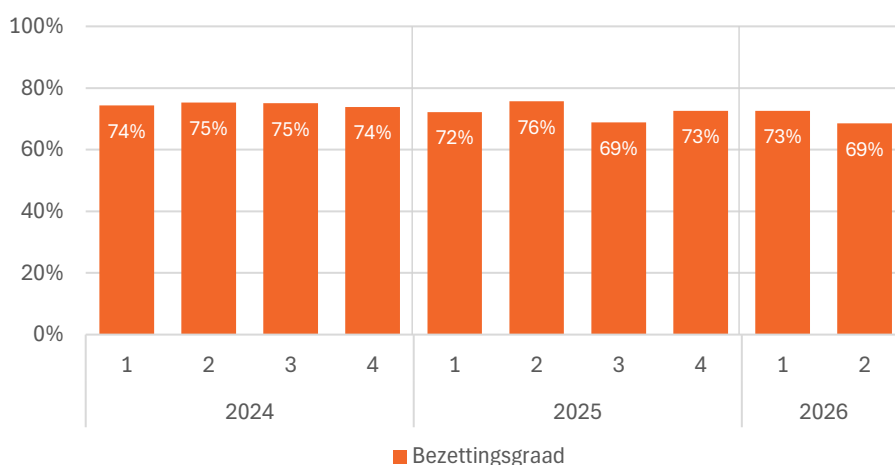
Bron: CBS conjunctuurenquête

1.6.4

Bezettingsgraad en productiecapaciteit

Figuur 15 toont de bezettingsgraad van de beschikbare productiecapaciteit. Hieruit komt naar voren dat er structureel overcapaciteit is bij bedrijven in de grafimediabranche. Voor het tweede kwartaal van 2026 wordt een bezettingsgraad van 69% verwacht. Daarmee ligt de bezettingsgraad iets lager dan in het eerste kwartaal van 2026, toen deze nog op 73% uitkwam.

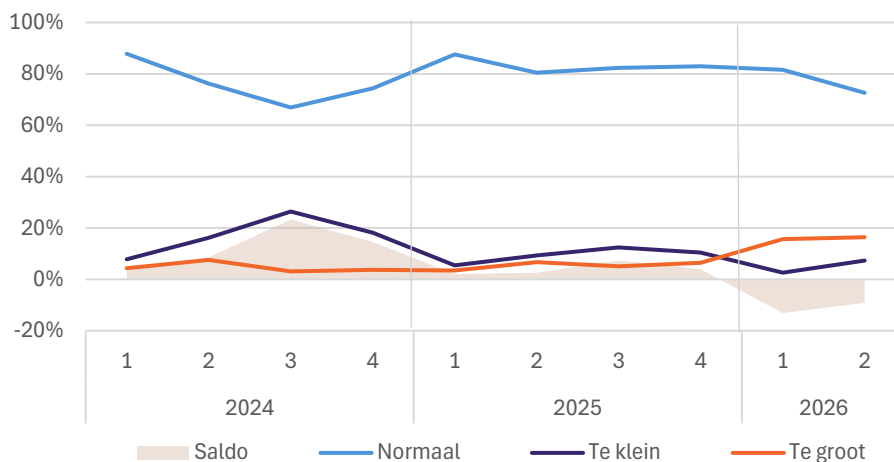
Figuur 15 Bezettingsgraad in de grafimediabranche

Bron: CBS conjunctuurenquête

73% van de ondernemers geeft aan dat de huidige productiecapaciteit, gelet op de verwachte afzetontwikkeling, als normaal wordt ervaren (figuur 16). Slechts 7% ervaart de capaciteit als te klein, terwijl 16% deze als te groot beschouwt. Dit beeld ligt in lijn met het eerste kwartaal van 2026, toen eveneens sprake was van een negatief saldo. Het saldo dit kwartaal is echter iets minder negatief.

Figuur 16 Oordeel over de productiecapaciteit

Bron: CBS conjunctuurenquête

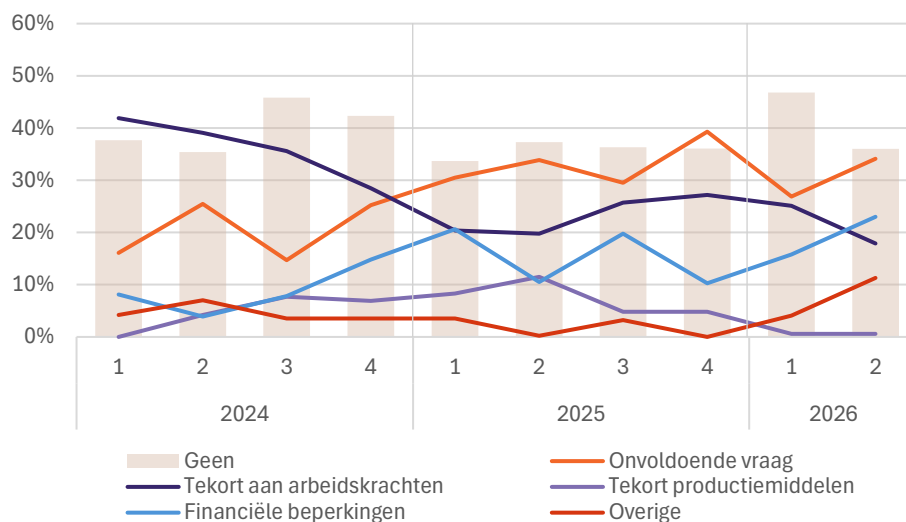
1.7 Belemmeringen bij de bedrijfsuitoefening en personeelsontwikkeling

1.7.1 Belemmeringen bij de bedrijfsuitoefening

Figuur 17 laat zien in hoeverre grafische ondernemers belemmeringen ervaren bij hun bedrijfsuitvoering. Bijna twee derde van de ondernemers ondervindt één of meerdere belemmeringen bij de productie en/of zakelijke activiteiten (64%). Dit is iets meer dan in voorgaand kwartaal. Dit houdt in dat 36% geen belemmering ervaart.

Onder de ondernemers die belemmeringen ervaren, worden onvoldoende vraag en financiële beperkingen het vaakst genoemd (resp. 34% en 23%) in het tweede kwartaal van 2026. 18% ervaart de een tekort aan arbeidskrachten als een belemmering. Een tekort aan productiemiddelen wordt nauwelijks genoemd (1%). Vergeleken met het eerste kwartaal van 2026 valt op dat ondernemers minder vaak een tekort aan arbeidskracht ervaren, terwijl financiële beperkingen juist vaker wordt genoemd.

Figuur 17 Ervaren belemmeringen bij de bedrijfsuitvoering

Bron: CBS conjunctuurenquête

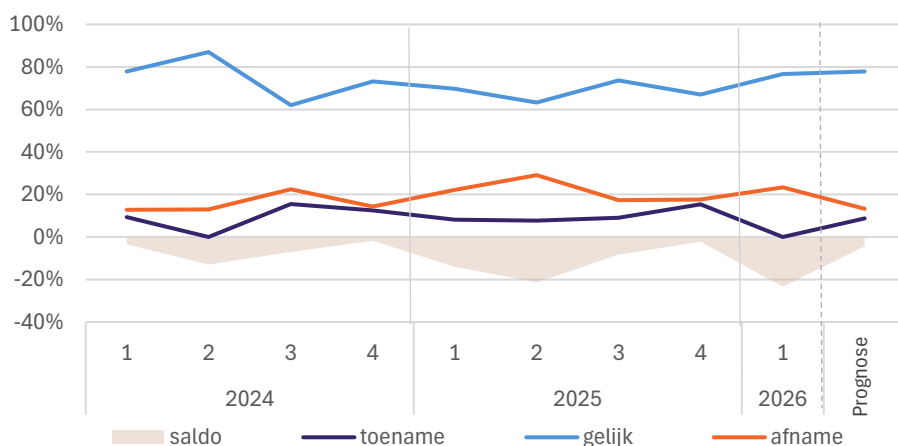
1.7.2

Personeelsontwikkeling

Figuur 18 laat zien hoe bedrijven aankijken tegen de ontwikkeling van hun personeelssterkte. De prognose voor het eerste kwartaal van 2026 is minder gunstig uitgekomen dan vooraf werd verwacht. Voor 77% van de ondernemers is de personeelssterkte gelijk gebleven, terwijl geen van de ondernemers een toename rapporteerde en 23% een afname van het personeelsbestand zag. Hierdoor komt het verschil per saldo negatief uit, waar in de prognose nog een positief saldo werd verwacht.

Voor het tweede kwartaal 2026 verwacht ruim driekwart van de ondernemers dat het personeelsbestand stabiel blijft (78%). Daarnaast verwacht 9% een toename, terwijl 13% een afname voorziet. Per saldo zijn de verwachtingen daarmee licht negatief.

Figuur 18 Ontwikkeling van de personeelssterkte

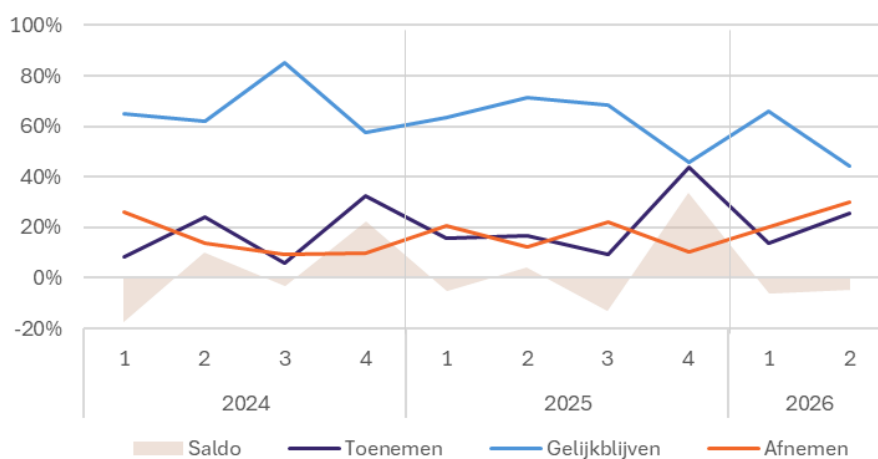
Bron: CBS conjunctuurenquête

1.8 Waarde inkooporders

Figuur 19 laat zien wat de verwachting is omtrent de totale waarde van inkooporders van de grafische bedrijven bij leveranciers. Voor het tweede kwartaal van 2026 verwacht 44% een stabilisatie van de waarde van de inkooporders. 26% voorziet een toename en 30% een afname. Het saldo 'toenemen versus afnemen' is hierdoor dan licht negatief.

Ten opzichte van het eerste kwartaal van 2026 verwachten minder ondernemers een stabiele waarde van de inkooporders (45% tegenover 66%). Zowel het aandeel ondernemers dat een toename, als een afname verwacht is toegenomen.

Figuur 19 Verwachting omtrent de waarde van de orders die de ondernemers bij leveranciers verwachten te plaatsen

Bron: CBS conjunctuurenquête

Bijlage 1

Toelichting op bronnen en grafieken

1.1

Bronnen

De Conjunctuurenquête Nederland (COEN) van het CBS peilt onder ondernemers hun ervaringen en verwachtingen omtrent een groot aantal onderwerpen die samen een beeld geven van de bedrijfseconomische ontwikkeling in diverse branches. De enquêtes vinden maandelijks plaats, maar eens per kwartaal is de bevraging uitgebreider. De maandenquêtes worden uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie. Het CBS voert de kwartaalenquêtes uit in samenwerking met MKB Nederland, VNO-NCW, het EIB en de KvK.

Het CBS biedt alleen de mogelijkheid om de resultaten naar branche uit te splitsen indien dit een betrouwbaar representatief beeld van deze branche oplevert. Bij het raadplegen van deze branchegegevens is het niet mogelijk statistische verbanden te leggen met bijvoorbeeld de grootteklasse of de hoofdactiviteit van de bedrijven. De consequentie is dat daarom alleen een gemiddeld beeld ontstaat op brancheniveau zonder de mogelijkheid deze verder uit te splitsen naar deelsegmenten.

1.2

Grafieken

Databewerking

De van CBS verkregen data betreft voornamelijk uitsplitsingen naar percentages bedrijven per antwoordcategorie zoals in de grafieken vermeld wordt. In een enkel geval gaat het om absolute gemiddelden zoals bijvoorbeeld percentage capaciteitsbenutting of aantal maanden werk. Bij een aantal onderwerpen wordt de antwoordcategorie “n.v.t.” door ons weggelaten, waarna de overige antwoorden naar een totaal van 100% worden omgerekend. Hierdoor hebben de resultaten in dat geval alleen betrekking hebben op bedrijven die deze activiteiten ook daadwerkelijk uitvoeren. Dit geldt bijvoorbeeld voor de bedrijven die zelf drukwerk exporteren of daadwerkelijk werkzaamheden uitbesteden.

Terugblik en prognose

Bij alle onderwerpen wordt over enkele jaren allereerst weergegeven hoe bedrijven terugblikten op de afgelopen periode, respectievelijk de afgelopen drie maanden. Deze data zijn beschikbaar tot en met het eerste kwartaal van 2026. Over het tweede kwartaal 2026 spreken bedrijven in de maart/april-enquête een verwachting uit. Deze verwachting wordt in de desbetreffende grafieken als prognose 2026 weergegeven. Tenslotte worden sommige onderwerpen uitsluitend vanuit de huidige situatie gepresenteerd, dus zonder terugblik of prognose. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij de belemmeringen die bedrijven ervaren bij hun bedrijfsuitoefening.

Trends

De grafieken tonen de periode 2024 tot en met het tweede kwartaal 2026, waardoor de ontwikkeling in de cijfers zichtbaar wordt en als trend kan worden geduid.